

В. І. Головчанська

Європейський досвід транскордонного співробітництва: перспективи імплементації в Україні

За результатами аналізу європейського досвіду визначено основні напрями транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграції України, реалізація яких дасть змогу оптимізувати внутрішні реформи. Доведено, що активне впровадження міждержавного співробітництва сприяє економічному зростанню, культурному обміну та забезпеченню соціальної стабільності. Запропоновано методи реалізації транскордонних інфраструктурних проєктів, утілення яких в життя сприятиме покращенню логістики та зміцненню екологічних стандартів. Визначено можливості європейської інтеграції для України в післявоєнний період, зокрема в контексті відновлення інфраструктури та розширення міжнародного співробітництва. Узагальнено вплив транскордонної діяльності на міжнародну безпеку та розвиток регіональних ініціатив. Систематизовано роль законодавчих ініціатив і міжнародних програм у підтримці транскордонної співпраці, а також висвітлено аспект залучення України до глобальних процесів.

Ключові слова: євроінтеграція, транскордонне співробітництво, економічні системи, імплементація, європейський досвід, міжнародна безпека.

Формулювання проблеми. В умовах щораз більших економічних, соціальних та екологічних викликів, які вимагають комплексних рішень на міждержавному рівні, досвід Європи у сфері транскордонного співробітництва набуває особливої ваги. Україна, яка активно прагне до євроінтеграції та покращення взаємодії з європейськими країнами, може використовувати цей досвід для розроблення та оптимізації власних стратегій у сферах економіки, освіти, культури та безпеки. Розвиток транскордонного співробітництва сприяє не тільки економічному зростанню, але й культурному обміну, соціальній стабілізації та політичній безпеці.

Вплив війни призвів до того, що виникла нагальна потреба в розвитку транскордонних інфраструктурних проєктів, які значно покращать логістику, транспортне сполучення та екологічні стандарти в прикордонних регіонах. Європейський досвід указує на важливість таких проєктів у формуванні ефективних економічних коридорів, що стимулюють місцевий розвиток і сприяють інтеграції ринків. Аналіз співпраці між країнами-членами ЄС може вказати напрями для України щодо вибудовування стратегій та імплементації подібних ініціатив на національному рівні.

Вивчення європейського досвіду допоможе в післявоєнний період виробити ефективні механізми регулювання та управління транскордонним співробітництвом у сферах охорони довкілля та регіонального розвитку. В європейському контексті активне використання міждержавних угод і програм співфінансування є ключем до сталої та збалансованої регіональної політики. Такий підхід має стати прикладом для України в зміцненні власних транскордонних ініціатив і політик.

Адже сьогодні залучення України до міжнародних транскордонних проєктів відкриває додаткові можливості для вступу в глобальні ланцюжки створення вартості, що є важливим фактором економічної інтеграції та зростання. Така співпраця не тільки підвищує економічний потенціал України, але й сприяє підвищенню її міжнародного іміджу як надійного партнера, готового до масштабної інтеграції в європейське та світове економічне товариство.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика транскордонного співробітництва залишається в центрі уваги науковців, зокрема через її значення в контексті

регіональної інтеграції. Н. Мікула акцентує на сучасному стані та перспективах транскордонного співробітництва в регіонах України [1-2]. J. Kurowska-Pysz, R. A. Castanho та J. M. Naranjo Gumez визначають транскордонне співробітництво як формування мережі зв'язків, які сприяють соціально-економічній співпраці та подоланню культурних і соціальних бар'єрів у прикордонних спільнотах [3]. А. Балян аналізує особливості міжнародного транскордонного співробітництва України в умовах розширення Європейського Союзу [4]. Водночас Б. Гупс і Р. Едут детально досліджують польські ініціативи та підходи до цього виду співробітництва [5]. R. Castanho, L. Loures, J. Fernández і L. Pozo наголошують, що прикордонні взаємодії набули нового рівня завдяки їхньому впливу на процеси територіальної інтеграції та глобального планування. Вони виділяють три основні напрями, які сприяють успішному розвитку транскордонних проєктів: чітке визначення спільних цілей і загальних планів, забезпечення політичної прозорості та ефективності проєктів, а також сприяння інтеграції та міграції між країнами [6]. Н. Попадинець акцентує увагу на розвитку торгівлі в транскордонному просторі [7-8], а О. Пастернак визначає маркетингові стратегії розвитку транскордонних регіонів [9-11]. С. Кулина висвітлює інструментарій державного регулювання транскордонної економічної взаємодії [12], тоді як Є. Рябінін пропонує політичний аналіз, указуючи на роль транскордонного співробітництва в процесах регіональної інтеграції [13]. Е. Brunet-Jailly розглядає основною метою транскордонного співробітництва вирішення проблем, що трансцендують національні межі, таких як екологічний захист, культурний обмін та економічне зростання [14]. Р. Федан зосереджується на стратегічних факторах, які сприяють активізації співпраці між регіонами Польщі та України. К. Гегедош аналізує транскордонне співробітництво крізь призму політичної економії та міжнародних відносин, вважаючи його ефективним інструментом для розвитку прикордонних регіонів через взаємодію місцевих і державних органів влади. Таке співробітництво відіграє важливу роль у міжнародній інтеграції та сприяє активізації співпраці між країнами [15]. С. Тульчинська та інші вчені характеризують поняття «транскордонний регіон» як структуру, що сприяє соціально-економічній інтеграції держав, що ділять спільні кордони, підкреслюючи роль кордону як диференційного чинника для таких регіонів [16]. А. Фреяк же аналізує тенденції цього процесу крізь призму євроінтеграційних устремлінь України [17]. М. Реслер і Т. Рейс дослідили європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва та проаналізували його значення для покращення соціального, економічного та культурного розвитку [18]. А. Юрків обґрунтував фінансові інструменти розвитку транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції України [19]. Отже, питання транскордонного співробітництва активно досліджується, однак не до кінця розкрито сам процес імплементації цього досвіду у вітчизняну практику.

Метою статті є визначення стратегічних напрямів імплементації європейського досвіду транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційних зусиль України.

Основні результати дослідження. У розвинених країнах Європи сформовано практичні навички в напрямі розвитку транскордонного співробітництва, що сприяє формуванню політик на рівні Європейського Союзу. Натомість Україна досі перебуває на стадії розбудови та оптимізації транскордонних відносин із прикордонними країнами. Важливість нарощування наявних зв'язків і створення нових між українськими регіонами та регіонами держав-членів ЄС залишається актуальною. Така співпраця не тільки посилить регіональні зв'язки, але й дасть Україні змогу адаптувати передові європейські практики у сфері регіонального розвитку.

Транскордонне співробітництво відіграє критичну роль у зміцненні економічних, соціальних і культурних зв'язків між регіонами, знижуючи

водночас кордонні бар'єри та покращуючи якість життя. Воно спрощує розвиток торгівлі та інвестицій, сприяє розширенню бізнес-можливостей і забезпечує обмін технологіями, стимулюючи міжнародне підприємництво. Завдяки спільним зусиллям у транскордонному форматі зміцнюються культурні зв'язки, відбувається обмін досвідом, що сприяє розвитку міжкультурного діалогу та взаєморозумінню між громадами [4]. Екологічні ініціативи в межах транскордонного співробітництва допомагають сформуванню спільні виклики, такі як охорона довкілля та біорізноманіття, що забезпечує зменшення екологічного навантаження. Нарешті, ця співпраця сприяє міжнародній безпеці, знижуючи ризики конфліктів і забезпечуючи кращу координацію дій на кордонах, що дає змогу ефективно вирішувати питання транскордонної злочинності та незаконної міграції.

Політика Європейського Союзу в галузі транскордонного співробітництва базується на низці фундаментальних документів, які встановлюють юридичні межі для міжтериторіальної взаємодії. Такі міжнародні документи, як Північна угода про транскордонне співробітництво (1977 р.) і Мадридська конвенція (1980 р.), відіграють важливу роль у формуванні механізмів співпраці, даючи муніципалітетам і територіальним громадам змогу укладати дво- та тристоронні угоди. Доповнення до цих угод: Хартія Конгресу місцевих і регіональних влад Європи (1994 р.), Європейська хартія прикордонних і транскордонних регіонів, а також Європейська хартія регіонального просторового планування – визначають основні принципи та цілі у сфері транскордонного співробітництва [1-2]. Ці документи не лише сприяють стандартизації підходів до регіонального розвитку, але й акцентують на необхідності партнерства та спільної реалізації проєктів, що має важливе значення для міжнародних відносин на регіональному рівні (табл. 1).

В Європі функціонують численні структури та організаційні моделі, призначені для координації транскордонного співробітництва, кожен з яких розробили, урахувавши унікальні потреби та характеристики відповідних регіонів. Серед цих моделей особливе місце займають [3; 6; 14]:

- транскордонні агенції, які охоплюють представників різноманітних зацікавлених сторін, відіграють важливу роль у координації та реалізації транскордонних проєктів, сприяючи розвитку та управлінню ініціативами, що перетинають кордони;
- міжнародні асоціації та мережі, що функціонують як платформи для спільного планування та обміну досвідом, забезпечуючи регіонам можливість обговорювати стратегічні питання та розробляти колективні рішення;
- партнерські угоди та проєкти – міжрегіональні та міжнародні угоди стосовно спільного виконання конкретних проєктів чи програм, які передбачають обмін даними, ресурсами та спільне управління, що сприяє вирішенню спільних викликів і проблем.

Розвиток транскордонного співробітництва в межах Європейського Союзу пройшов кілька важливих фаз, кожна з яких засвідчує еволюцію і вдосконалення цього процесу. Транскордонне співробітництво постійно розширювалося, роблячи значний внесок у зміцнення зв'язків і співпраці між країнами та регіонами, що своєю чергою сприяло підвищенню рівня розвитку прикордонних районів. Цей процес створив оптимальні умови для колективного підвищення соціального, економічного та культурного потенціалу залучених регіонів.

Ефективне керування транскордонним співробітництвом вимагає активної участі різноманітних стейкхолдерів, кожен з яких відіграє важливу роль у процесах управління, координації та виконання [15; 18]:

- державні установи – ці органи, як на національному, так і на регіональному рівнях, забезпечують політичну та законодавчу підтримку, формують

Таблиця 1

Етапи розвитку та формування європейського транскордонного співробітництва

Період	Характеристика
Етап 1 1958-1980 рр.	Історія формування єврорегіонів розпочалася з EUREGIO, який об'єднав прикордонні території Німеччини та Нідерландів (1958 р.), та Regio Basiliensis, що з'явився між Німеччиною і Швейцарією (1963 р.). Заснування таких регіонів було спричинено потребою в оптимізації розміщення виробничих потужностей і розробленні нових логістичних систем, що містять авіаційні комплекси, порти та залізничні вузли, які могли би ефективно використовувати переваги європейського законодавства й мінімізувати його недоліки. Створення Робочої групи EUREGIO (1966 р.) стало першим кроком у створенні спільного оперативного органу для управління цим регіоном. Сьогодні EUREGIO залишається одним з найуспішніших прикладів транскордонної співпраці, охоплюючи площу приблизно 13 тис. км ² і населення в 3,3 млн осіб
Етап 2 1980-1990 рр.	Розроблення правових основ для транскордонного співробітництва почалося з прийняття Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво, відомої як Мадридська конвенція (1980 р.). Ця конвенція заклала основні правові та організаційні принципи для розвитку транскордонної взаємодії. До документа було додано серію типових міжнародних угод, які охоплювали різні складові співробітництва, від розвитку прикордонних територій до консультацій між місцевими владами. Наприклад, було реалізовано угоду про співпрацю між ФРН, Люксембургом і Швейцарією, створено Цільовий союз, як Рейн-Вааль, а також муніципальні союзи, які охоплювали території кількох країн. Ці угоди сприяли створенню структур, що допомагали прикордонним громадам адаптуватися до нових умов і використовувати переваги спільного розвитку
Етап 3 1990-2006 рр.	Розроблення нормативно-правових актів для фінансування та розширення транскордонних ініціатив стало можливим завдяки Єдиному європейському акту 1986 р., який поклав основу для регіональної політики Європейського Союзу, спрямованої на підтримку економічного розвитку менш розвинених регіонів. Започаткування програми Interreg (1990 р.) визначило початок систематичної підтримки транскордонної співпраці між регіонами ЄС, сприяючи інтеграції їх і співробітництву. Крім того, Євросоюз ініціював реалізацію кількох програм для співпраці з країнами, що не входять до ЄС, таких як Phare, Tacis, Cards, Meda, IPA та ENPI. Значущим етапом у правовому регулюванні транскордонного співробітництва стало прийняття Радою Європи Додаткових протоколів до Мадридської конвенції. Перший протокол, прийнятий 09.11.1996 р., визначив правові основи транскордонного співробітництва, тоді як Другий протокол, ухвалений 05.05.1998 р., розширив принципи транскордонного співробітництва на міжрегіональний рівень, включно з регіонами, які не мають безпосередньої кордонної межі між собою. Вільнюська декларація (2002 р.) і Кишинівська декларація (2003 р.) закріпили зобов'язання держав щодо сприяння регіональній співпраці та демократичній стабільності в Європі. Від 2004 р. впроваджена Європейська політика сусідства, яка зміцнила ці засади, сприяючи розширенню мережі транскордонних і міжрегіональних відносин
Етап 4 2006 р. і донині	У сучасному контексті транскордонна співпраця розширюється завдяки створенню єврорегіонів, європейських угруповань територіальної співпраці та об'єднань єврорегіонального співробітництва, які відіграють важливу роль у підтримці транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва серед країн-членів ЄС. Ці інституції сприяють економічному та соціальному згуртуванню через спрощення взаємодії та координації. Основним інструментом у цьому процесі є Європейський інструмент сусідства та партнерства, який допомагає стимулювати і фінансувати проекти співпраці на прикордонних територіях

Джерело: систематизовано на основі [17-19].

стратегії і політику транскордонного співробітництва та займаються розподілом фінансових і ресурсних вливань;

- органи місцевого самоврядування відповідають за ініціацію та підтримку транскордонних проєктів на муніципальному рівні, зокрема через планування та розвиток інфраструктури, а також участь у міжрегіональних партнерствах;
- громадські та неурядові організації, які відіграють важливу роль у залученні громадськості та забезпеченні участі громадського сектору в транскордонній взаємодії, сприяючи міжкультурному обміну та врахуванню потреб місцевих громад;
- академічні та наукові установи, що проводять важливу роботу у сфері наукових досліджень, аналізу та розроблення методик, що сприяють глибокому розумінню та ефективності транскордонних ініціатив.

Кожна із цих організацій робить свій внесок у створення умов для реалізації та успішного функціонування транскордонних проєктів, забезпечуючи необхідну інфраструктуру, політичну підтримку, а також міжнародне та міжрегіональне партнерство.

Різні зацікавлені сторони відіграють критичну роль у спільному ухваленні рішень, координації діяльності, обміні інформацією та ресурсами, а також у моніторингу та оцінюванні впливу транскордонного співробітництва. Їхня активна участь є вирішальною для забезпечення ефективного розвитку прикордонних регіонів і покращення умов життя мешканців. Важливість фінансування транскордонних проєктів не може бути недооцінена, адже воно становить основу для реалізації та розвитку співробітництва. В Європі реалізуються численні фінансові інструменти та програми, спрямовані на підтримку такої співпраці, включно з такими ініціативами Європейського Союзу, як Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) та Інструмент фінансової допомоги для транскордонного співробітництва, а також програми Interreg, «Горизонт 2020» та Interreg Europe, що сприяють спільним проєктам між регіонами [18].

Приклади успішних транскордонних проєктів, які отримали фінансування з європейських фондів, показують конкретні досягнення та переваги транскордонної співпраці. Подібні проєкти часто охоплюють такі сфери, як розвиток інфраструктури, співпраця в галузі науки, культурні обміни, а також підтримка малих і середніх підприємств. Ці успішні приклади є важливими джерелами інформації, вони можуть мотивувати та надихати на подальші ініціативи в галузі транскордонного співробітництва.

Залучення коштів з європейських джерел відіграє важливу роль у підтримці та стимулюванні транскордонних проєктів, посилюючи економічне зростання та розширюючи співпрацю між регіонами. Обізнаність з фінансовими інструментами Європейського Союзу та ефективне використання їх можуть значно покращити управління транскордонними ініціативами, забезпечуючи стійкий розвиток і гармонізацію регіональних стратегій.

Імплементація європейського досвіду транскордонного співробітництва в Україні відкриває широкі можливості для інтеграції в європейські економічні та соціокультурні процеси [19]. Використання цього досвіду може значно сприяти розвитку прикордонних регіонів України, що є особливо актуальним в умовах прагнення країни до глибшої інтеграції з Європейським Союзом.

Перше, що важливо врахувати, це створення сталого правового та організаційного фундаменту. Європейська практика показує, що чіткі та прозорі законодавчі межі сприяють успішній реалізації транскордонних проєктів, включно з інфраструктурними та екологічними ініціативами. Відповідність законодавства України європейським нормам може підвищити довіру між країнами-партнерами та дасть змогу залучити інвестиції для спільних проєктів.

Далі, залучення до європейських програм транскордонної співпраці, таких як Interreg, може відіграти важливу роль у фінансуванні та реалізації масштабних

проектів. Ці програми не тільки надають фінансову підтримку, але й сприяють обміну знаннями та досвідом, що є надзвичайно важливим для українських регіонів, які намагаються модернізувати свою економіку та соціальну сферу.

Окрім того, розвиток культурних та освітніх обмінів через транскордонні ініціативи може сприяти кращому взаєморозумінню та соціокультурній інтеграції з європейськими країнами. Це не тільки збагатить культурне життя прикордонних регіонів, але й зміцнить їхню економічну привабливість через розвиток туризму та інших секторів економіки, що залежать від культурної пропозиції.

Також транскордонне співробітництво може допомогти Україні у вирішенні екологічних викликів у сферах охорони довкілля та сталого використання природних ресурсів. Співпраця з ЄС за цими напрямками може передбачати розроблення та реалізацію спільних проєктів, які забезпечать збереження біорізноманіття та захист екосистем на прикордонних територіях.

Загалом імплементація європейського досвіду транскордонного співробітництва є важливим каталізатором для економічного та соціального розвитку України, що підвищить її інтеграцію в європейські та глобальні процеси.

Однак варто зазначити, що в умовах війни та післявоєнного періоду імплементація досвіду транскордонного співробітництва буде сприяти стабілізації та відновленню України шляхом залучення європейських ресурсів і партнерств. Реалізація спільних проєктів із прикордонними країнами охоплюватиме реконструкцію інфраструктури, розвиток логістики та відновлення економічних зв'язків. Це забезпечить не тільки відновлення постраждалих територій, але й створення нових робочих місць, що вкрай важливо для підтримки соціальної стабільності та зменшення внутрішньої міграції. Окрім того, активізація транскордонної співпраці сприятиме інтеграції України в європейські економічні мережі, що збільшить прямі іноземні інвестиції та відкриє нові ринки для українських товарів і послуг.

У післявоєнний період транскордонне співробітництво відіграє важливу роль в екологічному відновленні та сталому розвитку. Європейські ініціативи в цей період допоможуть Україні реалізувати проєкти, спрямовані на охорону довкілля та управління природними ресурсами, зокрема водними басейнами та лісовими територіями, які межують з ЄС. Запровадження спільних стандартів і практик сприятиме екологічній безпеці регіонів та зменшенню рівня забруднення. Це допоможе не тільки відновити пошкоджені екосистеми, але й підвищити якість життя населення, забезпечивши більш здорові та безпечні умови для життя.

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження перспектив імплементації європейського досвіду транскордонного співробітництва для України, варто підкреслити значущість такого досвіду для економічного розвитку та політичної стабілізації країни. Цей досвід відкриває широкі можливості для інтеграції України в європейські структури, сприяє покращенню міждержавних відносин і створенню стійких економічних коридорів, які можуть ефективно впливати на соціально-економічний розвиток прикордонних регіонів. Зокрема, в умовах війни та післявоєнного відновлення зміцнення транскордонних відносин допоможе Україні швидше відновити інфраструктуру, залучити іноземні інвестиції та інтегрувати українську економіку в глобальні ринки. Отже, активізація транскордонного співробітництва є ключем до створення нових перспектив для України в її прагненні до економічного розвитку та євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Мікула Н. А. Транскордонне співробітництво регіонів України: стан та перспективи. *Стратегічні пріоритети*. 2006. № 2. С. 423–432.
2. Мікула Н. А., Толкованов В. В. *Транскордонне співробітництво*: посібник. К.: Крамар, 2011. 259 с.

3. Kurowska-Pysz J., Castanho R. A., Naranjo Gómez J. M. Cross-border cooperation – the barriers analysis and the recommendations. *Polish Journal of Management Studies*. 2018. Vol. 17(2). Pp. 134-147. DOI: <https://doi.org/10.17512/pjms.2018.17.2.12>
4. Бальян А. В. Міжрегіональне, транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу (на прикладі прикордонних регіонів України та Угорщини). Ужгород: Ліра, 2005. 320 с.
5. Гупс Б., Єдут Р. Польський досвід транскордонного співробітництва. Європейський вибір України в контексті інтеграції до ЄС. *Соціально-економічні дослідження в перехідний період*. 2000. Вип. XV. Проблеми і перспективи транскордонного співробітництва в аспекті процесів європейської інтеграції. С. 156-161.
6. Castanho R., Loures L., Fernández J., Pozo L. Identifying critical factors for success in Cross Border Cooperation (CBC) development projects. *Habitat International*. 2018. Vol. 72. Pp. 92-99. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2016.10.004>
7. Popadynets N. M. Domestic Market Infrastructure Development in Ukraine: Influence on Cross-Border Trade. *Transborder economies – new challenges of regional development in democratic world*. Jaroslaw, 2013. Pp. 75-81.
8. Попадинець Н. М. Вплив транскордонної торгівлі на розвиток внутрішнього ринку України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2011. Вип. 5(91). Регіональна конвергенція та транскордонні ринки. С. 207-214.
9. Пастернак О. І., Попадинець Н. М. Маркетингові аспекти розвитку транскордонних регіонів. *Маркетинг майбутнього: виклики та реалії*: матеріали I міжнародної науково-практичної конференції (25 жовтня 2017 р., Київ). Київ: Державний університет телекомунікацій, 2017. С. 124-126. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/n_5076_55895532.pdf?file=n_5076_55895532.pdf
10. Пастернак О. І., Попадинець Н. М. Особливості сучасного маркетингу транскордонних регіонів. *Маркетинг та менеджмент у фокусі викликів нової економіки*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26-28 квітня 2018 року, Ужгород). Ужгород: Говерла, 2018. С. 35-38. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/20219>
11. Pasternak O. I., Popadynets N. M. Marketing instruments of Ivano-Frankivsk oblast promotion in terms of cross-border cooperation. *Litteris et Artibus*: Proceedings of the VII international youth science forum (23-25 November, 2017, Lviv). Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 2017. Pp. 341-342.
12. Кулина С. Я. Організаційно-правові аспекти транскордонного співробітництва України та Польщі. *Globalizacja a optymalizacja gospodarowania podmiotow ery cyfrowej (wybrane problemy i aspekty)*. Koszyce-Lwow-Luck-Rzeszow: Wydawnictwo Transgranicznego Instytutu Badawczego, 2006. S. 195-216.
13. Рябінін Є. В. *Транскордонне співробітництво в системі процесів регіональної інтеграції України (політологічний аналіз)*: монографія. Маріуполь, 2011. 157 с.
14. Brunet-Jailly E. Cross-border cooperation: A global overview. *Alternatives: Global, Local, Political*. 2022. Vol. 47(1). Pp. 3-17. DOI: <https://doi.org/10.1177/03043754211073463>
15. Гегедош К. В. Економічна філософія транскордонного маркетингу: становлення і розвиток в умовах цифрової інтеграції. *Маркетинг і цифрові технології*. 2022. Т. 6. № 1. С. 45-62. DOI: <https://doi.org/10.15276/mdt.6.1.2022.4>
16. Тульчинська С. О., Кириченко С. О., Бут А. В., Дубенець В. П. Стимулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах реалізації концепції транскордонного співробітництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 2. С. 20-23. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.2.20>
17. Фреяк А. В. Тенденції розвитку транскордонного співробітництва в контексті євроінтеграційного курсу України (на прикладі Чернівецької області в складі євро регіону «Верхній Прут»). *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. пр. 2013. Вип. 112(2). С. 327-333.
18. Реслер М. В., Рейс Т. Т. Європейський досвід управління розвитком транскордонного співробітництва. *Підприємництво і торгівля*: зб. наук. пр. 2023. № 37. С. 49-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-37-05>
19. Юрків А. М. Розвиток транскордонного співробітництва в умовах євроінтеграції України. *Бізнес Інформ*. 2024. № 3. С. 57-62. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-57-62>

References

1. Mikula, N. A. (2006). Transkordonne spivrobotnytstvo rehioniv Ukrayiny: stan ta perspektyvy [Cross-border cooperation of regions of Ukraine: status and prospects]. *Stratehichni priorytety – Strategic priorities*, 2, 423-432. [in Ukrainian].
2. Mikula, N. A., & Tolkovanov, V. V. (2011). *Transkordonne spivrobotnytstvo [Cross-border cooperation]*. Kyiv: Kramar. [in Ukrainian].
3. Kurowska-Pysz, J., Castanho, R. A., & Naranjo Gómez, J. M. (2018). Cross-border cooperation – the barriers analysis and the recommendations. *Polish Journal of Management Studies*, 17(2), 134-147. DOI: <https://doi.org/10.17512/pjms.2018.17.2.12>
4. Balyan, A. V. (2005). *Mizhrehional'ne, transkordonne spivrobotnytstvo Ukrayiny za umov rozshyrennya Yevropeys'koho Soyuzu (na prykladi prykordonnykh rehioniv Ukrayiny ta Uhorshchyny)* [Interregional, cross-

- border cooperation of Ukraine under the conditions of the enlargement of the European Union (on the example of the border regions of Ukraine and Hungary)]. Uzhhorod: Lira. [in Ukrainian].*
5. Hups, B., & Yedut, R. (2000). Pol's'kyy dosvid transkordonnoho spivrobitnytstva. Yevropeys'kyy vybir Ukrayiny v konteksti intehtratsiyi do YeS [Polish experience of cross-border cooperation. European choice of Ukraine in the context of integration into the EU]. In *Sotsial'no-ekonomichni doslidzhennya v perekhidnyy period [Socio-economic research in the transition period]:* Vol. XV. Problemy i perspektyvy transkordonnoho spivrobitnytstva v aspekti protsesiv yevropeys'koyi intehtratsiyi [Problems and prospects of cross-border cooperation in the aspect of European integration processes] (pp. 156-161). [in Ukrainian].
  6. Castanho, R., Loures, L., Fernández, J., & Pozo, L. (2018). Identifying critical factors for success in Cross Border Cooperation (CBC) development projects. *Habitat International*, 72, 92-99. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2016.10.004>
  7. Popadynets, N. M. (2013). Domestic Market Infrastructure Development in Ukraine: Influence on Cross-Border Trade. In *Trans-border economies – new challenges of regional development in democratic world* (pp. 75-81). Jaroslaw.
  8. Popadynets, N. M. (2011). Vplyv transkordonnoyi torhivli na rozvytok vnutrishn'oho rynku Ukrayiny [The impact of cross-border trade on the development of the domestic market of Ukraine]. In *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]:* Vol. 5(91). Rehional'na konverhentsiya ta transkordonni rynky [Regional convergence and cross-border markets] (pp. 207-214). [in Ukrainian].
  9. Pasternak, O. I., & Popadynets, N. M. (2017). Marketynhovi aspekty rozvytku transkordonnykh rehioniv [Marketing aspects of the development of cross-border regions]. In *Marketynh maybutn'oho: vyklyky ta realiyi [Marketing of the future: challenges and realities]:* Proceedings of the 1st international scientific and practical conference (October 25, 2017, Kyiv) (pp. 124-126). Kyiv: State University of Telecommunications. Retrieved from https://duikt.edu.ua/uploads/n_5076_55895532.pdf?file=n_5076_55895532.pdf [in Ukrainian].
  10. Pasternak, O. I., & Popadynets, N. M. (2018). Osoblyvosti suchasnoho marketynhu transkordonnykh rehioniv [Peculiarities of modern marketing of cross-border regions]. In *Marketynh ta menedzhment u fokusi vyklykiv novoyi ekonomiky [Marketing and management in the focus of the challenges of the new economy]:* Proceedings of the International scientific and practical conference (April 26-28, 2018, Uzhhorod) (pp. 35-38). Uzhhorod: Hoverla. Retrieved from <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/20219> [in Ukrainian].
  11. Pasternak, O. I., & Popadynets, N. M. (2017). Marketing instruments of Ivano-Frankivsk oblast promotion in terms of cross-border cooperation. In *Litteris et Artibus: proceedings of the VIIIth international youth science forum* (23-25 November, 2017, Lviv) (pp. 341-342). Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House.
  12. Kulyna, S. Ya. (2006). Orhanizatsiyno-pravovi aspekty transkordonnoho spivrobitnytstva Ukrayiny ta Pol'shchi [Organizational and legal aspects of cross-border cooperation between Ukraine and Poland]. In *Globalizacija a optymalizacija gospodarowania podmiotow ery cyfrowej (wybrane problemy i aspekty) [Globalization and optimization of management of entities of the digital era (selected problems and aspects)]* (pp. 195-216). Koszyce-Lwow-Luck-Rzeszow: Publishing House of the Cross-Border Research Institute. [in Ukrainian].
  13. Ryabinin, Ye. V. (2011). *Transkordonne spivrobitnytstvo v systemi protsesiv rehional'noyi intehtratsiyi Ukrayiny (politohichnyy analiz) [Cross-border cooperation in the system of regional integration processes of Ukraine (political science analysis)]*. Mariupol. [in Ukrainian].
  14. Brunet-Jailly, E. (2022). Cross-border cooperation: A global overview. *Alternatives: Global, Local, Political*, 47(1), 3-17. DOI: <https://doi.org/10.1177/03043754211073463>
  15. Hehedosh, K. V. (2022). Ekonomichna filozofiya transkordonnoho marketynhu: stanovlennya i rozvytok v umovakh tsyfrovoyi intehtratsiyi [Economic philosophy of cross-border marketing: formation and development in terms of digital integration]. *Marketynh i tsyfrovi tekhnolohiyi – Marketing and digital technologies*, 6(1), 45-62. DOI: <https://doi.org/10.15276/mdt.6.1.2022.4> [in Ukrainian].
  16. Tylchynska, S. O., Kyrychenko, S. O., But, A. V., & Dubenets, V. P. (2019). Stymulyvannya zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti pidpryyemstv v umovakh realizatsiyi kontseptsiyi transkordonnoho spivrobitnytstva [Stimulation of foreign economic activity of enterprises in the conditions of the concept of cross-border cooperation implementation]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 2, 20-23. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.2.20> [in Ukrainian].
  17. Freyak, A. V. (2013). Tendentsiyi rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva v konteksti yevrointehtratsiynoho kursu Ukrayiny (na prykladi Chernivets'koyi oblasti v skladi yevrorehionu «Verkhniy Prut») [Trends in the development of cross-border cooperation in the context of Ukraine's European integration course (using the example of Chernivtsi region as part of the Verkhniy Prut Euroregion)]. In *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn [Current problems of international relations]:* Vol. 112(2) (pp. 327-333). [in Ukrainian].
  18. Resler, M. V., & Reys T. T. (2023). Yevropeys'kyy dosvid upravlinnya rozvytkom transkordonnoho spivrobitnytstva [European experience in managing the development of cross-border cooperation]. In *Pidpryyemnytstvo i torhivlya [Entrepreneurship and trade]:* Vol 37 (pp. 49-56). DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-37-05> [in Ukrainian].
  19. Yurkiv, A. M. (2024). Rozvytok transkordonnoho spivrobitnytstva v umovakh yevrointehtratsiyi Ukrayiny [Development of Cross-Border Cooperation in the Conditions of the European Integration of Ukraine]. *Biznes Inform – Business Inform*, 3, 57-62. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-3-57-62> [in Ukrainian].

Holovchanska V. I. European experience of cross-border cooperation: prospects for implementation in Ukraine.

In the context of growing economic, social and environmental challenges that require comprehensive solutions at the interstate level, Europe's experience in cross-border cooperation is of particular importance. Ukraine, which is actively seeking European integration and improved cooperation with European countries, can use this experience to develop and optimize its own strategies in the areas of economy, education, culture, and security. The development of cross-border cooperation contributes not only to economic growth, but also to cultural exchange, social stabilization, and political security. The purpose of the article is to identify strategic directions for implementing the European experience of cross-border cooperation in the context of Ukraine's European integration efforts. The article is aimed at studying the impact of cross-border cooperation on economic development, cultural exchange, social stabilization and political security in the context of growing global challenges. Particular attention is paid to the study of the possibilities of restoring and developing infrastructure projects in the border regions of Ukraine during the war and post-war period, in order to ensure sustainable development and strengthen international integration. The key aspects of cross-border cooperation in the context of Ukraine's European integration are identified, analyzing the strategic directions of using European experience to optimize domestic reforms. It is proved that active implementation of interstate cooperation contributes to economic growth, cultural exchange and social stability. Methods of implementing cross-border infrastructure projects that can improve logistics and strengthen environmental standards are proposed. Opportunities for Ukraine in the post-war period are identified, in particular in the context of infrastructure rehabilitation and expansion of international cooperation. The impact of cross-border activities on international security and the development of regional initiatives is summarized. The role of legislative initiatives and international programs in supporting cross-border cooperation is systematized, highlighting Ukraine's involvement in global processes.

Keywords: European integration, cross-border cooperation, economic systems, implementation, European experience, implementation, international security.

Головчанська Вікторія Іванівна – аспірантка кафедри економіки, підприємства та торгівлі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (e-mail: viktoriya.mykulyanets@uzhnu.edu.ua, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8729-4520>).

Holovchanska Viktoriya Ivanivna – Postgraduate of the Department of economics, enterprise and trade of the Uzhhorod National University.

Надійшло 16.10.2024 р.